

Politiški oddelek.

Odpovedana carinska in trgovinska pogodba.

Sedaj obstoječa carinska in trgovinska pogodba z Ogersko je jako ugodna za ogersko državno polovico. Madjari imajo jednaki dobiček od carin, da si mnogo manje uvažajo, kakor naša državna polovica. Poleg tega pa jim sedanje skupno carinsko ozemlje daje še drugih ugodnostij. Tako je povišanje carine na tuje žito le Madjarom v korist. V naši državni polovici ni niti 10 % poljedelcev, ki bi žito prodajali, pač jih je pa mnogo več, ki žito kupujejo. Naša državna polovica je industrijska država, jej zatorej visoke žitne carine več škodujejo nego koristijo.

Poleg tega pa Ogrri povsod znajo carinsko in trgovinsko pogodbo v prid tolmačiti. Naša državna polovica se drži lojalne pogodbe, Madjari pa znajo njene določbe narediti popolnoma za iluzorične.

Po pogodbi bi naši industrijski pridelki morali biti carine prosti na Ogerskem. Formalno je to res, dejanski pa ne. Carina se naravnost ne pobira, ker se ne sme. Zato se pa od avstrijskega blaga pobira veliko večja voznina po ogerskih železnicah nego od ogerskega. Poleg tega so pa ob meji mitnice, ki pobirajo visoko mitnino od voz, ki peljejo na Ogersko.

Tako pobirajo Ogrri carino od avstrijskega blaga v podobi mitnine in voznine. Da se zapre pot avstrijskim izdelkom se podpira domača obrt na Ogerskem s tem, da se tovarnam odpuščajo davki ali se jim celo dovoljujejo podpore, ako blago v Avstrijo izvažajo. Tako je mogoče, da ogerska industrija uničuje avstrijsko. Posebno je naša mlinska industrija tako uničena, ker ogerski parni mlini ceneje dostavljajo moko v naše kraje, kakor jo morejo izdelovati domači mlini. Zato se pa že dolgo v avstrijskih krogih naglaša, da se more premeniti carinska in trgovinska pogodba z ogersko na način, da ogerska državna polovica ne bode mogla več jo tako obiti. Madjari so seveda želeli, da sedanja pogodba ostane še nespremenjena prihodnjih deset let. To bi se bilo tudi zgodilo, da se ni odpovedala. Madjari so to želeli, a tudi avstrijska vlada je to želela, da bi ne bilo treba novih pogajanj. Gotovo bi ne bila odpovedala pogodbe, da ni avstrijski državni zbor tega odločno zahteval. Poprej se je to že zahtevalo v deželnih zborih. Trgovinski minister baron Glanz je bil prisiljen obljubiti, da Avstrija pogodbo odpove. V madjarskih krogih je to vzbudilo veliko nevoljo. Madjarski listi se grozno jeli napačiti avstrijsko vlado in državni zbor, da z obstoječo po njih zatrevanju za avstrijsko državno polovico ugodno pogodbo nista zadovoljna. Avstrijska vlada je pa boječ, da se Madjarom ne zameri, le čakala z odpovedjo. Hotela je baje pogodbo odpovedati še le zadnji dan leta. Ogerska vlada pa tega ni čakala, temveč je sama pogodbo odpovedala. To je gotovo storila iz gotovega na-

mena. Pred vsem je hotela s tem pokazati, da sedanja pogodba ni ugodna Ogerski, da morajo torej Ogrri zahtevati novo pogodbo, ki bode za Avstrijo še škodljivejša. Nikakor se ne motimo, če rečemo, da bodo Madjari stavili nove pogoje. Tega bi se pa Madjari ne bili upali, da je avstrijska vlada pokazala več odločnosti in pogodbo sama hitro odpovedala ter s tem jasno dala razumeti, da je ne obnovi, ako Madjari ne privolijo v ugodnejše pogoje. Pri tej pogodbi gre za več nego pri določevanju kvote same, če tudi dobiček ni tako očividni. Madjari so bili pripravljeni dovoliti, da se dovoli petodstotno povišanje ogerskega doneska k skupnim držav. dohodkom, da bi bila avstrijska državna polovica donasala 65 %, ogerska pa 35 %. Za tako razmerje so se že ob volitvah zavezali glasovati vsi vladni privrženci proti ministerskemu predsedniku. Kdor tega ni obljubil, ga vlada pri volitvah ni podpirala. Sedaj pa prihaja iz Ogerske novica, da nekateri vladni privrženci ne mislijo držati besede in zahtevajo, da kvota nespremenjena ostane.

Poročila iz Ogerske se tako slikajo, kakor bi vladni pristaši hoteli Banffyju delati neprijetnosti. V resnici je pa Banffy se ž njimi dogovoril, da zahtevajo nespremenjeno kvoto, ker je Avstrija bila sklenila odpovedati carinsko pogodbo. Vlada potrebuje taci nasprotnih glasov, da se bode nanje sklicevala pri pogajanjih z našo državno polovico. Vsaj je le predobro znano, ker se je Ogerska že poprej bila vse drugače pripravila za to pogajanje, kakor avstrijska. Pozvala je bila vse trgovske zbornice, kmetijske družbe in še nekatere druge korporacije, da povedo svoje želje, glede obnove pogodbe. Tako ima ogerska vlada nabrano mnogobrojno gradivo, na katero se opira pri pogajanjih, avstrijska pa nič. Zato moremo reči, da bodo pogajanja še jako težavna. Bati se je, da bode zopet pogodba se sklenila v škodo naši državni polovici.

Tega se je tem bolje bati, ker v naši državni polovici vlada in nekatere stranke stoje na stališču, da se pogodba mora vsekako ponoviti, ker to zahteva skupna državna korist. Ogrri pa ne stoje na tem stališču in baš zaradi tega lažje pritiskajo na našo državno polovico. Sodba avstrijskih političnih krogov je popolnoma napačna. Na obnovo pogodbe nima naša državna polovica toliko interesa, kakor ogerska. Zato bi Ogrri še radi prijenjali, ako se le od naše strani opusti vedno zatrevanje, da je pogodba v državnem interesu.

Ogersko carinsko ozemlje in pa to, da bi ogerska državna polovica morala skrbeti za vse polke, ki imajo onostran Litve dopolnilne okraje, bi Madjare hitro poučilo, da je zanje pogodba potrebna in hitro bi jo obnovili z vse drugačnimi pogoji nego pa sedaj.

Če nova pogodba ne bode tako ugodna za našo državno polovico, kakor bi lahko bila, bode to pač le krivda prijenljivosti avstrijske vlade in avstrijskega parlamenta in posledica napačne misli, da se pogodba mora ponoviti za vsako ceno. Madjari bi bili brezumni, če bi odjenjavali, če vidijo, da je jim pripravljena naša državna po-

lovica v vsem odjenjati. Nova pogodba bode taka, kakor bode znala naša državna polovica braniti svoje koristi. Sedaj je še čas, ko bode pogodba obnovljena, za deset let zopet ne bodo pomagale nobene pritožbe. Kakor si bomo sedaj postljali, tako bomo ležali.

Politični pregled.

Slovenska šola v Gorici. — Mestna slovenska šola v Gorici se je zatvorila, ker je njenih pet učencev prestopilo v „Slogino“ šolo. Italijanski listi so zaradi tega jako veseli, češ, sedaj se je pokazalo, da je ta šola bila povse nepotrebna. Nadejamo se, da italijansko veselje ne bode dolgo, temveč vlada pouči goriške mestne očete in mestni šolski svet, da je slovenska šola v Gorici potrebna, a mora biti v mestu, ne pa zunaj mesta. Čuditi se pa moramo, da je vlada trpela, da so Italijani do tega pritirali, da se je mestna slovenska šola zatvorila. Njena dolžnost bi bila od mestnega zastopa odločno zahtevati, da osnuje slovensko ljudsko šolo v mestu, ne pa zunaj mesta. Vidi se, da vladi nedostaje dobre volje. Tako dela vlada, katero podpirajo slovenski poslanci!

Narodna enakopravnost na Goriškem. — Pravosodno ministerstvo je poučilo goriško okrožno sodišče, da ima slovenskim strankam pošiljati slovenska vabila. Poslalo je bilo nekaterim slovenskim strankam v Kobaridu italijanska vabila. Zaradi tega se je pa bila poslala pritožba na ministerstvo. Sedaj so pa dotične stranke že dobile slovenska vabila.

Proračunska debata se je začela v soboto. Prvi dan sta govorila mej drugim dr. Laginja in dr. Gregorec. Prvi je govoril o isterskih in tržaških razmerah, poslednji pa o štajerskih in koroških. Poslednji je govoril jako odločno. Naglašal je, da na Štajerskem in Koroškem ni nobenega okrajnega glavarja in nobenega komisarja, ki bi znal slovenski. Bila sta nedavno dva slovenska shoda. Jednemu je predsedoval neki mladi, drugemu neki stari grof, ki oba slovenski nista razumela. Pri celjskem in celovškem porotnem sodišču se še ni čitala nobena slovenska obtožnica, pisal noben slovenski zapisnik in dal noben slovenski pravni pouk. Prav kot bi lopovi bili samo Nemci. Kritikoval je poslednja imenovanja učne uprave na Koroškem in grajal, da pravosodni minister odpravlja slovenske uradnike iz Štajerske. Vlada s svojim postopanjem pospešuje nemško in italijansko iredento. Na Štajerskem se Bismarck tako proslavlja, da mora obžalovati vsak pravi avstrijski domoljub, posebno če pomisli na poslednja odkritja o Bismarckovem postopanju. Po Koroškem se kaže veliko nasprotje do Slovencev. Nedavno je upil v Beljaku nekdo po ulicah, da mora ubiti kakega slovenskega psa.

Borzni davek. — Državni zbor je sklenil povišati borzni davek. Finančni minister, ki je naudušen za vse mogoče davke, ni bil za povišanje tega davka in rekel, da se sedaj mora borzi prizanašati, ker na borzi ni dosti kupčije. Izposloval je določbo, da zakon stopi v veljavo čez dva meseca, kadar se razglasi. Sedaj se bode razglasitev gotovo odlašala in odlašala, če tudi bi vlada baš tu lahko dobila nadomestilo za odpravo časniškega koleka. Ker je predlagano povišanje borznega davka kaj neznatno, se tudi ni batil, da bi zaradi tega kak borzijanec prišel na boben.

Časniški kolek. — Državni zbor je v prvem branju vsprejel dr. Russov predlog, naj se odpravi časniški kolek in upelje svobodna kolportaza. Predlog se je izročil odseku, ki ima v 14 dneh poročati o njem. Stvar je posebno važna za manjše nezavisne liste. Vladni listi tako dobe kolek povrnen. Pravosodni minister se je izrekel proti predlogi. Zato pa iz vse stvari ne bode nič. Državni zbor tudi ne bode napel vse sile proti vladi. Levica je ta predlog stavila jedino za to, ker so volitve blizu in hoče postati popularna. Na vsej stvari jej

pa ni nič. Večji židovski listi pa še ne marajo za odpravo časniškega koleka, ker že dobe toliko podpore od kapitalistov, da kolek plačajo. Če bi se pa kolek odpravil, bi ti listi zgubili mnogo vpliva, ker bi se osnovalo mnogo novih listov. Če bi listi več takega vpliva ne imeli, bi jih tudi več kapitalisti tako ne podpirali. Sicer je pa mogoče, da je levica nekoliko stvar zaradi tega sprožila, da pokaže grofu Badeniju svojo nevoljo, ker se ne ozira na vse levičarske želje. To se je dalo celo posneti iz govora dr. Russa, ki je rekel, da levica pod koalicijsko vlado ni bila za odpravo časniškega koleka, ko je to vlada lojalno podpirala.

Prememba zborničnega reda na Hrvaškem. — Hrvaški sabor se sedaj posvetuje o poostrenju zborničnega reda. Omejila se bode znatno svoboda govorov in dala večja oblast predsedniku. Poverovljenje volitev se bodo pa izročilo posebnemu odseku. V ta odsek se bodo volili samo vladni privrženci in ti bodo mej seboj stvar naredili. Odsekov sklep bode končen in zbor samo poverjevanje volitev ne bode sklepal. Gospodje imajo za tako postopanje svoje uzroke. Vladni privrženci se boje, da bi se javno razpravljale nepostavnosti pri volitvah.

Avstrija, Rusija in Francija. — Listi vedo povedati, da se snide naš cesar na Cap Martinu s predsednikom Francoske republike Faure om in da v maju poseti ruskega carja v Petrogradu. Tema dvema sestankoma je pripisovati velik političen pomen. V času torej, ko se je razkrilo neloyalno skrivno počenjanje Nemčije napram Avstriji in je Italija vsled poraza v vojski z Menelikom toli ponižana, se Avstrija približuje Franciji in Rusiji. To vsekakor pomenja nastalo nezaupanje Avstrije napram svojima zaveznicama Nemčiji in Italiji. Trozveza torej hira in neovrženo je, da so ji šteti dnevi življenja.

Nemčija. — Znano je, da je bila Nemčija zmirom prva pri napravi intrig in zmedarij. Mislil bi pa vsakdo, da bo ta vsaj zdaj, ko so se njena znana nesramna počenjanja o tajnih zvezah razkrila, nekaj časa mirovala. A ta ne počiva s svojim nepoštenim delovanjem. Sedaj intriguje napram Rusiji zoper Francijo. Ona ve za dobre razmere mej tema dvema državama. Te hoče uničiti. Znano ji je, da sta si Francija in Rusija nejedini glede dardanelskega vprašanja. Vsled tega je jela Nemčija propagirati za to, da naj bi se le Rusiji dovolil prehod skozi Dardanele. S tem delovanjem se hoče Nemčija prikupiti Rusiji, ob ednem pa napraviti razpor mej Rusijo in Francijo, katera poslednja bi ne bi mogla trpeti, da bi imela sama Rusija pravico iti s svojimi ladijami preko Dardanel. Seveda na te limance se najbrže ne bo usedla Rusija. Po drugi strani se pa Nemčija laska Franciji in ji ponuja pomoč zoper Angleže v Egiptu. Za to pa zahteva Nemčija od Francije, da se ta za zmirom odpove Alzaciji in Lotaringiji. Zopet manever. Ve se dobro, koliko zamore Nemčija s svojo veljavo v Egiptu zoper Angleže; a zato zahteva od Francije omenjeno znatno odpoved. Pričakovati je, da se Francija na to vado ne bo dala ujeti. Iz vsega se pa zopet vidi, da hoče Nemčija za majhno izkazano uslugo, imeti velik dobiček, in da ji je na Alzaciji in Lotaringiji veliko ležeče in da teh še ne smatra za gotovi svoji pokrajini, drugače bi se ne bala toliko za nje.

Kuba. — Da se kubanskim vstašem godi dobro zlasti v denarnem oziru dokazuje to, da so razpisali veliko denarno nagrado, kdor bi jim privedel španskega poveljnika Weyler-ja živega ali mrtvega. — V Španiji vedoč, da ne opravijo nič s Kubo, posebno, ker imajo vstaši na svoji strani Zjedinjene ameriške države, so jeli misliti na to, da bi Kubo prodali Zjedinjenim ameriškim državam. Za ta kup so se že pogajali pred 50 leti, a so se obravnave razbile. Ko bi se Španiji sedaj ponudila primerna svota za Kubo, bi ta isto takoj prodala.

Turčija. — Že samo neznosno slabo finančno stanje mora prej ali slej pokopati Turčijo za zmirom. Iskali so po-